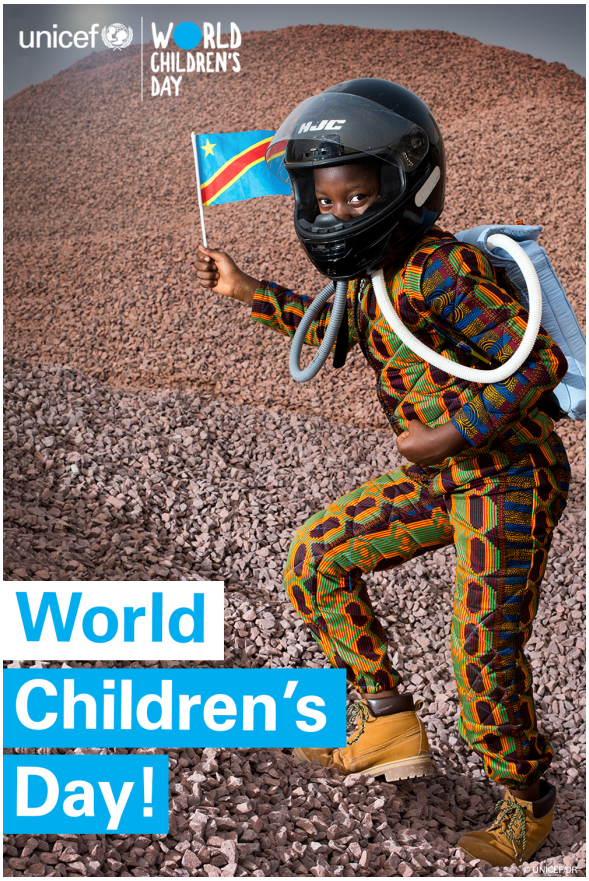

Gyermekvédelmi Irányelvek az UNICEF Magyarország Gyerekhang programjához

TARTALOM

1. A Gyermekjogi Egyezményről | 2. Az UNICEF Gyerekhang Gyermekvédelmi Irányelvei | 3. A gyerekrészvétel szabályai | 4. Gyerekjogok gyereknyelven | 5. Bejelentési folyamat

1. A Gyermekjogi Egyezményről

Az Egyesült Nemzetek Szervezete 1989. november 20-án fogadta el a Gyermek Jogairól Szóló Egyezményt (továbbiakban ENSZ Gyermekjogi Egyezmény), melyet Magyarország 1991-ben ratifikált. A gyermekjogok katalógusa összegyűjtve tartalmazza mindazokat a jogokat, amelyek minden 18. éven alulit megilletnek. A Gyermekjogi Egyezmény három alapelve: I) minden 18. életévét be nem töltött személy gyermeknek minősül; II) a diszkrimináció tilalma; III) a gyermekek legjobb érdekének (best interest of a child) elsődleges figyelembevétele.

A Gyermekjogi Egyezmény egyes cikkei a gyerekjogokat három kategóriában különítik el, ezek a védelemhez, a gondoskodáshoz és a részvételhez kapcsolódnak. A Gyerekjogi Egyezmény szabályozza emellett az Egyezményben részes országok esetében a rendszeres felülvizsgálat szabályait, és az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának megalakításához szükséges szabályokat, működésük feltételeit.

2. Az UNICEF Gyerekhang Gyermekvédelmi Irányelvei

Az UNICEF Gyerekhang programjai azért valósulnak meg, hogy a gyermekjogok világnapjának alkalmából kihangosítsák a gyerekek véleményét, teret adjanak gondolataiknak és elképzeléseiknek, és hogy biztonságos, védett környezetben nyújtsanak tapasztalatokat a gyerekek számára a felnőttek világáról.

Az UNICEF Magyarország elvárja a programhoz csatlakozó szervezetek, intézmények, cégek és a média képviselőitől a Gyermekjogi Egyezmény és a magyarországi jogszabályok teljes körű betartását. Az UNICEF Magyarország elvárja emellett a programhoz csatlakozó szervezetektől, intézményektől, cégektől és a média képviselőitől, hogy ismerjék a Gyermekjogi Egyezmény főbb pontjait, és a teljes programot annak ismeretében és tiszteletben tartásával szervezzék meg, különös tekintettel a következő pontokra:

- Tilos a gyerekek megkülönböztetése, legyen szó származási, vallási, nemzetiségi vagy bármilyen más tulajdonságukról.
- Tilos a gyerekeket megütni, fenyegetni, zsarolni, megalázni, vagy más módon fizikailag vagy érzelmileg bántalmazni. Tilos kényszeríteni őket.
- Tilos kihasználni a gyerekeket, fizikai, érzelmi és szexuális módon is. Tilos a gyerekekkel szexuális kapcsolatot létesíteni, arra utalást tenni, arra utaló magatartást tanúsítani.
- A gyerekeknek joguk van elmondani a véleményüket az őket érintő kérdésekben, a felnőtteknek pedig ezt meg kell hallgatniuk, és a döntéshozás során figyelembe kell venniük. Tilos a gyerekekkel való kommunikációban szándékosan bántó, lekicsinylő, durva kifejezéseket használni.
- Minden alkalommal tisztázni kell a gyerekekkel az együttműködés szabályait, és meg kell bizonyosodni arról, hogy megértették azokat.

- A rendezvény szervezése előtt meg kell győződni arról, hogy a szervezők birtokában vannak minden, a gyermek egészségét érintő információnak (tartós betegség, ételérzékenység, gyógyszerérzékenység, stb.) azt megfelelőn, a hatályos adatvédelmi törvények betartásával kezelik.

3. A gyerekrészvétel szabályai

A gyerekek részvétele az őket érintő kérdésekben hagyományosan a Gyerekjogi Egyezményből eredeztethető, és a véleménynyilvánítás jogát, a gyermek véleményének figyelembevételét, valamint az információhoz való hozzájutást foglalják magukban.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a 12. számú átfogó kommentárjában (2009) 9 alapelvet határoz meg, amelyek segítségével biztosítható a gyermekek valódi részvétele az őket érintő kérdésekben és döntésekben. Ennek alapelvei szerint minden olyan helyzetben, amikor egy gyereket meghallgatnak, vagy részvételét biztosítják, az alábbiakat kell figyelembe venni:

a) Átláthatóság és tájékoztatás – a gyerekeket tájékoztatni kell a jogaikról, és arról, hogy mi a célja, hatásköre, és lehetséges következménye annak a folyamatnak, amelyben részt vesznek.

b) Önkéntes – a gyerekeket soha nem lehet kényszeríteni arra, hogy mondják el a véleményüket, az egész folyamatban önkéntesen kell részt venniük, és biztosítani kell a lehetőséget arra, hogy bármikor kiléphessenek az együttműködésből.

c) Tiszteletteljes – a gyerekeket és a nézeteiket is tiszteletben kell tartani, és lehetőséget kell biztosítani nekik arra, hogy saját ötleteiket, kezdeményezéseiket bemutathassák.

d) Releváns – a gyerekeket olyan kérdésekben kell meghallgatni, ahol képességeikre és tudásukra támaszkodva tudják kifejezni a véleményüket.

e) Gyerekbarát – megfelelő időt és erőforrást kell biztosítani a gyerekek számára ahhoz, hogy a lehető legbiztonságosabb környezetben működhessenek közre a folyamatban.

f) Inkluzív – minden gyereknek lehetőséget kell biztosítani a részvételre, elkerülve a hátrányos megkülönböztetés összes formáját.

g) Képzéssel támogatott – a gyerekeknek és az őket segítő felnőtteknek is folyamatosan fejleszteniük kell a készségeiket, melyek a részvételhez szükségesek.

h) Gyermekvédelmi irányelvek – a szervezetnek rendelkeznie kell gyermekvédelmi irányelvekkel, melyeket minden munkatárssal és a gyerekekkel dolgozó felnőttekkel meg kell ismertetni és be kell tartatni. A felnőttek felelősek a gyerekek biztonságáért.

i) Felelősség – a gyerekeket tájékoztatni kell arról, hogy nézeteiket, véleményüket és egyéb, részvételükhöz kapcsolódó adatokat és eredményeket milyen módon és milyen következményekkel használt fel a szervezet.

4. Gyerekjogok gyereknyelven

1. Minden **18 éven aluli** gyermeknek számít. Az itt felsorolt gyermekjogok mindenkit megilletnek, aki még nem múlt el 18 éves.
2. Tilos a **megkülönböztetés**! Mindegy, hogy milyen színű a bőröd, milyen nyelven beszélsz, kik a szüleid, milyen a családod; miben hiszel, mit gondolsz, valamilyen fogyatékossággal élsz-e vagy sem, szegény vagy-e vagy gazdag; mert ezek a jogok mindenkit ugyanúgy megilletnek!
3. Minden téged érintő helyzetben a felnőtteknek olyan döntést kell hozniuk, ami **NEKED a legjobb**.
4. Az államnak mindent meg kell tennie - amit csak tud -, hogy a gyermekjogok Magyarországon a lehető legjobban **érvényesüljenek**.
5. Elsősorban a szüleid dolga, hogy **megtanítsák**: milyen **jogaid** vannak, és hogyan élhetsz velük.
6. Jogod van ahhoz, hogy **teljes életet** élj, és fejleszd a képességeidet.
7. Jogod van ahhoz, hogy **nevet** és **állampolgárságot** kapj. Az államnak anyakönyvbe kell vennie minden gyermeket. Jogod van ahhoz, hogy ismerd a szüleidet, és hogy ők gondoskodjanak rólad.
8. Az államnak tiszteletben kell tartania a nevedet, állampolgárságodat és a családi kapcsolataidat. Ezek olyan jogok, amiket **senki nem vehet el** tőled.
9. **Nem szakíthatnak el** a szüleidtől. Egy gyereket csak akkor lehet kiemelni a családjából, ha ez az ő érdekében feltétlenül szükséges. (pl. bántják, vagy nem törődnek vele) Ha a szüleid külön élnek is, jogod van kapcsolatot tartani mindkettőjükkel.
10. Ha valamelyik szülődtől távol, egy másik országban élsz, jogod van ahhoz, hogy szabadon **meglátogassátok** egymást. Az államoknak hagynia kell, hogy ha akarjátok, összeköltözzetek, és együtt éljetek.
11. Egyik szülő sem **viheti külföldre** a gyerekét úgy, hogy a másik szülő ne tudjon erről. Ha ez mégis megtörténik, az államnak kötelessége mindent megtenni azért, hogy a gyerek visszakerüljön abba az országba, ahonnan elvitték.
12. Minden téged érintő ügyben jogod van elmondani a **véleményedet**. A felnőtteknek meg kell hallgatniuk téged, és meg kell fontolniuk, amit mondtál.
13. Minden gyereket megillet a **szólásszabadság**. Jogod van nyilvánosság előtt elmondani a véleményedet és ötleteidet, valamint megismerni mások ötleteit és véleményét.
14. Jogod van ahhoz, hogy azt **gondold**, amit akarsz, és hogy csatlakozz egy valláshoz. Szüleidnek segítenie kell abban, hogy megtanuld, mi a különbség jó és rossz között.

15. Jogod van ahhoz, hogy **más gyerekekkel** találkozz, barátkozz. Jogod van arra is, hogy együtt klubot alapítsatok.
16. Jogod van a **magánélethez**. Senki nem terjeszthet rólad hazugságokat, és senki nem nézhet bele a levelezésedbe vagy mehet be a lakásotokba engedély nélkül.
17. Jogod van ahhoz, hogy a TV-ből, az internetről, rádióból, újságból, könyvekből stb. **információt szerezz**. A felnőtteknek segíteniük kell abban, hogy olyan információkat kapj, amiket megértesz.
18. Elsősorban a szüleid dolga, hogy **gondoskodjanak rólad** és felneveljenek. Nevelésedkor azt kell tenniük, ami NEKED a legjobb.
19. Senkinek **nem szabad megütnie**, vagy más módon bántania téged. A felnőtteknek óvnia kell a gyerekeket mindenféle erőszaktól, zaklatástól vagy elhanyagolástól. A gyerekeket saját szüleik sem üthetik meg, vagy bánthatják más módon.
20. Ha nincsenek szüleid, vagy ha nem vagy biztonságban szüleidnél, **különleges védelemhez** és segítséghez van jogod.
21. **Örökbefogadáskor** a felnőtteknek azt kell nézniük, hogy a gyermeknek mi a legjobb.
22. A más országokból **menekültként** érkező gyermekek ugyanolyan fontosak, őket is ugyanolyan védelem, és jogok illetik meg, mint a magyar gyerekeket.
23. Ha egy gyermek **fogyatékossággal** él, akkor joga van a különleges gondoskodáshoz és segítséghez, hogy teljes életet élhessen.
24. Jogod van az **egészséges** élethez. Ez azt jelenti, hogy pl. orvosi ellátást és gyógyszereket kell kapnod, ha beteg vagy. A szüleidnek igyekezniük kell úgy táplálni és gondozni téged, hogy ne legyél beteg. A gazdagabb országokban élőknek segíteniük kell a szegényebb országban élőket, hogy ez megvalósulhasson.
25. Ha nem a saját családodban nevelkedsz, hanem **intézetben** vagy **nevelőszülőknél**, akkor időnként ellenőrizni kell, hogy jól vagy-e, jó helyen vagy-e.
26. Ha **szegényebb** családban élsz, az állam köteles titeket támogatni és segíteni.
27. Jogod van ahhoz, hogy mindent **megkapj**, **ami** a jóllétedhez és fejlődésedhez **szükséges**. Ez azt jelenti, hogy a felnőtteknek gondoskodniuk kell arról, hogy legyen pl. ételed, ruháid és lakhelyed. Ha szüleid ezeket nem engedhetik meg maguknak, az államnak kell segítenie.
28. Jogod van a **tanuláshoz**! Az államnak ingyenes iskolákat kell fenntartania. A tanárok az iskolákban csak úgy fegyelmezhetnek, hogy nem sértik meg az egyezményben felsorolt jogaidat. A gazdagabb országokban élőknek segíteniük kell a szegényebb országokban élőket, hogy ezt teljesíteni tudják.
29. Az **oktatásnak** olyannak kell lennie, hogy fejlessze a személyiségedet és a képességeidet. Meg kell tanítaniuk téged a saját jogaidra, és mások jogainak tiszteletére. Fel kell készíteniük minden gyermeket arra, hogy békés, és felelősségteljes életet éljenek.

30. Ha egy **kisebbségi** csoporthoz tartozol, jogod van a saját kultúrád, nyelved és vallásod gyakorlásához.
31. Jogod van **játszani**! A felnőtteknek támogatniuk kell abban, hogy a szabadidődben kulturális, művészeti vagy sportfoglalkozásokon vehess részt.
32. Az államnak védenie kell téged mindenféle veszélyes **munkától**, amely az egészségedet, vagy a tanulmányaidat veszélyeztetné. Ha diákmunkát végzel, nem használhatnak ki téged, és igazságos fizetést kell kapnod.
33. Védelem illet meg téged mindenféle tiltott **kábítószertől**, és a drogkereskedelemtől.
34. Védelem illet meg a **szexuális bántalmazástól** és zaklatástól. Ez azt jelenti, hogy senkinek nincs joga olyasmit tenni a testeddel, amit te nem akarsz (például megérinteni a testedet). Nem szabad téged lefotózni sem, vagy olyan szövegek elmondására kényszeríteni, amit te nem akarsz.
35. Az államnak védenie kell attól, hogy **elraboljanak** és eladjanak.
36. Semmilyen módon **nem** szabad téged **kihasználni**, vagy kizsákmányolni, mert ez veszélyezteti a jóllétedet és az egészséges fejlődésedet.
37. Még ha valami rosszat teszel is, senkinek nincs joga ahhoz, hogy úgy büntessen, hogy azzal fájdalmat okozzon vagy megalázzon. Nem zárhatnak **börtönbe**, kivéve, ha nincs más megoldás. Ilyenkor jogod van a különleges bánásmódra és arra, hogy a családod rendszeresen látogathasson.
38. Jogod van ahhoz, hogy **háború** idején megvédjenek. 15 éves kor alatt nem sorozhatnak be katonának vagy küldhetnek harcolni.
39. Ha **bántalmaztak**, vagy **elhanyagoltak** téged, jogod van a különleges gondoskodáshoz és védelemhez.
40. Jogod van a védelemhez, ha valamilyen **bűncselekmény** elkövetésével vádolnak. A rendőröknek, jogászoknak, bíróknak tisztelettel kell bánniuk veled, és meg kell arról győződniük, hogy mindent értesz, ami veled történik.
41. Ha egy országban a **szabályok** még jobban védenek téged, mint ez az egyezmény, akkor azokat kell figyelembe venni.
42. - 45. Minden felnőttnek és gyereknek **tudomást kell szereznie** erről az Egyezményről. Neked és a felnőtteknek is joguk van ahhoz, hogy a gyermekjogokról a lehető legtöbb ismeretet szerezzenek.

5. Bejelentési folyamat

Amennyiben az UNICEF Gyerekhang bármely programján olyan visszaélést vagy jelenséget tapasztal, amely véleménye szerint megsérti az ENSZ Gyermekjogi Egyezményét, vagy bármely, hazai

jogszabályt, kérjük, hogy haladéktalanul tegyen bejelentést gyerekreszvetel@unicef.hu e-mail címen. A bejelentésnek tartalmaznia kell az alábbi információkat:

- a rendezvény helyszíne és időpontja
- a jelen lévő felnőtt kísérők (legalább egy) neve
- a program rövid leírása
- a vélelmezett jogsértés bemutatása
- e-mail cím vagy telefonszám a kapcsolattartás megkönnyítése érdekében

A beérkező jelzéseket az UNICEF Magyarország 30 napon belül kivizsgálja.